

**Методичні рекомендації
щодо підготовки та
проведення
I-II етапів Всеукраїнських
учнівських олімпіад з
економіки у 2013/2014**

- У шкільному (I-му) етапі Всеукраїнської олімпіади з економіки беруть участь учні 9-11 класів, без будь-яких обмежень, за їх бажанням, у час, **визначений наказом адміністрації школи.** Цей етап олімпіади проводиться в один тур (**загальна кількість теоретичних і практичних завдань становить не більше чотирьох**).
- Необхідно підбирати завдання, доступні для більшості учнів, але за змістом і формою вони не повинні дублювати питання репродуктивного рівня, які наведені у підручнику, а відповідь на них не слід зводити тільки до викладу змісту параграфів.

- У II етапі Всеукраїнської олімпіади з економіки беруть участь учні 9-11 класів, які стали переможцями I етапу. Комплект олімпіадних завдань охоплює вивчений учнями матеріал за попередні роки навчання та з тем, які учні повинні були опанувати до терміну проведення олімпіади.
- При розробці завдань враховані також вимоги, які висуваються до олімпіадних робіт на III та IV етапах Всеукраїнської учнівської олімпіади з основ економіки.

- Зміст завдань умовно поділено на три блоки:
- загальні поняття,
- мікроекономіка,
- макроекономіка.
- У ході виконання завдань школярі мають продемонструвати знання теоретичного матеріалу, а також вміння аналізувати, порівнювати, застосовувати економічні закони на практиці.

Завдання для учнів 9-х класів включають економічні категорії: тематичного блоку:

**потреби та економічні блага,
економічні ресурси та процес виробництва,
проблема вибору та альтернативна вартість.**

Питання з 2 тематичного блоку можуть бути використані тільки на рівні розпізнавання економічних явищ чи понять (побутовий рівень). Завдання цього блоку не потребують складних математичних перетворень. Вони, перш за все, мають на меті перевірку рівня економічного мислення учнів, їх світогляду та вмінь користуватися набутими знаннями для вирішення типових життєвих ситуацій.

Поняття з 3 блоку можуть бути використані тільки на рівні розпізнавання.

- Завдання для учнів 10-х класів включають питання:
- **потреби та економічні блага,**
- **економічні ресурси та процес виробництва,**
- **проблема вибору та альтернативна вартість,**
- **основні питання економіки,**
- **дійові особи економіки та їх взаємодія.**

Відповіді на запитання потребують ґрунтовних знань і вмінь, у тому числі й математичних.

Поняття з 3 блоку можуть бути використані тільки на рівні розпізнавання.

- Завдання для учнів 11 класу охоплюють матеріал який учні повинні були опанувати до терміну проведення II етапу олімпіади: взаємозв'язки економічних процесів та явищ,
- **раціональна економічна поведінка споживача та виробника,**
- **попит, пропонування, ринкова ціна ,**
- **гроші у функціонуванні економіки,**
- **ринки виробничих ресурсів ,**
- **доходи у ринковій економіці.**

Задача

Предложение денег в стране N возросло с 16 млн до 18 млн денежных единиц. Объем продаж уменьшился на 10%. Скорость обращения денег не изменилась.

На сколько процентов в среднем изменились цены?

Решение:

Напишем уравнения обмена исходящей и последней обстановки в стране N:

скорость обращения равна – V ;

исхдный объем продаж – Q ;

исходная цена P поменялась в X раз.

В итоге получим следующее уравнение:

$$P * Q = 16 * V$$

$$P * X * 0,9 * Q = 18 * V$$

А теперь разделим второе уравнение на первое:

$$18 / 16 = 0,9 * X$$

$$1,25 = 0,9 * X$$

$$X = 1,25$$

125% — 100% = 25%, значит цены в стране N в среднем увеличились на 25 %.

Ответ: цены увеличились на 25% в стране N

Тест 1.

1. +Эконометрика придает экономическим моделям количественное наполнение на основе статистических данных.
2. Если спрос эластичнее предложения, большую часть налога платит потребитель.
3. +Перекрестная эластичность для дополняющих товаров отрицательна.
4. При любой функции полезности Кобба-Дугласа потребитель делит деньги поровну на все приобретаемые товары.
5. +В долгосрочном периоде все издержки являются переменными.
6. +При рыночном сборе средств общественное благо недофинансируется.
7. При уменьшении налоговых ставок налоговые сборы всегда уменьшаются.
8. +Пенсии не входят в состав валового внутреннего продукта.
9. +Чистый национальный продукт равен ВВП за вычетом амортизации.
10. Срочный вклад – это вклад, который можно срочно изъять в любой момент.

Задача № 1 (10 балів)

Визначте, як повинна змінитися грошова маса в обігу, якщо сумарна вартість вироблених в країні товарів і послуг зросла на 8%, а швидкість грошового обігу зменшилась на 4%?

- *Розв'язок:*

Рівняння Фішера $PQ=MV$, де PQ – сумарна вартість вироблених товарів і послуг, M – грошова маса, V – швидкість грошового обігу. $I_{PQ} = I_M \cdot I_V$; $I_M = I_{PQ} : I_V = 1,08 : 0,96 = 1,125$.
Відповідь. Повинна зрости на 12,5%.

Економіка країни характеризується такими макроекономічними показниками (млрд. євро):

1. Непрямі податки на бізнес	11
2. Заробітна плата	382
3. Доходи, отримані за кордоном	12
4. Проценти за державними облігаціями	19
5. Орендна плата	24
6. Доходи від власності	63
7. Експорт	57
8. Амортизація	17
9. Державні закупівлі товарів та послуг	105
10. Дивіденди	18
11. Нерозподілений прибуток корпорацій	4
12. Процентні платежі	25
13. Валові інвестиції	76
14. Трансфертні платежі	16
15. Витрати на особисте споживання	325
16. Імпорт	10
17. Особисті податки	41
18. Податок на прибуток корпорацій	9
19. Внески на соціальне страхування	43
20. Доходи, отримані іноземцями	8

Визначте: 1. ВВП (двома способами). 2. ВВП. 3. ЧНП. 4. НД. 5. Особистий дохід. 6. Особистий дохід у розпорядженні. 7. Особисті заощадження. 8. Сальдо торговельного балансу. 9. Чисті інвестиції.

1. ВНП за затратами = витрати на особисте споживання + валові інвестиції + державні закупівлі товарів та послуг + експорт - імпорт.

ВНП за витратами = $325 + 76 + 105 + 57 - 10 = 553$ млрд. євро.

ВНП за доходами = зарплата + процентні платежі + орендна плата + доходи від власності + прибуток корпорацій (прибуток корпорацій = податок на прибуток корпорацій + дивіденди + нерозподілений прибуток корпорацій) + непрямі податки на бізнес + вартість спожитого капіталу = $382 + 25 + 24 + 63 + 31 (9 + 18 + 4) + 11 + 17 = 553$ млрд. євро.

Отже, ВНП за витратами = ВНП за доходами

ВНП = 553 млрд. євро.

2. ВВП = ВНП - доходи, отримані громадянами країни за кордоном + доходи, отримані іноземцями в даній країні.

ВВП = $553 - 12 + 8 = 549$ млрд. євро.

ВВП = 549 млрд. євро.

3. ЧНП = ВНП - вартість спожитого капіталу = $553 - 17 = 536$ млрд. євро.

ЧНП = 536 млрд. євро.

4. НД = ЧНП - непрямі податки на бізнес = $536 - 11 = 525$ млрд. євро.

НД = 525 млрд. євро.

Особистий доход = НД-внески на соцстрах-податок на прибуток корпорацій-нерозподілений прибуток корпорацій + трансфертні платежі + проценти за державними облігаціями.

$ОД = 525 - 43 - 9 - 4 + 16 + 19 = 504$ млрд. євро.

ОД = 504 млрд. євро.

6. Особистий доход у розпорядженні = особистий доход-особисті податки = $504 - 41 = 463$ млрд. євро.

ОДР = 463 млрд. євро.

7. Особисті заощадження = особистий доход у розпорядженні - витрати на особисте споживання = $463 - 325 = 138$ млрд. євро.

Сальдо торгового балансу = експорт-імпорт = $57 - 10 = 47$ млрд. євро.

Чисті інвестиції = валові інвестиції-вартість спожитого капіталу = $76 - 17 = 59$ млрд. євро.

Задача № 5

Функція попиту на помідори представлена рівнянням : $Q_d = 20 - P$, а функція пропозиції: $Q_s = 4P - 5$. Визначити рівноважну ціну і рівноважну кількість перед та після таких державних рішень:

1. Введено непрямий податок у розмірі 1,25 грн з кожного проданого кілограма помідорів, який сплачується продавцем;
2. Введено податок, що сплачується продавцем, у розмірі 25% від ціни помідорів;
3. Введено дотації в розмірі 1,25 грн на виробництво 1 кг помідорів;
4. Введено дотації в розмірі 25% від ціни помідорів.
5. Проілюструйте рішення задачі графічно.

Розв'язання:

Оскільки в точці рівноваги $Q_d = Q_s$, то
 $20 - P = 4P - 5$. Отже рівноважна ціна $P_0 = 5$.
Рівноважна кількість Q_0 дорівнюватиме 15 кг.

1. Введення податку спричинить зменшення пропозиції (т.ч. мінятиметься формула пропозиції) і збільшення ціни. Оскільки ціну сплачує продавець, то вона становитиме - $P = P_1 - 1,25$, де P_1 - нова ціна.

Отже нова функція пропозиції становитиме: $Q_s = 4(P_1 - 1,25) - 5 = 4 P_1 - 10$.

Прирівнюємо її до Q_d , тому що в новій точці рівноваги вони будуть рівні:

$$20 - P_1 = 4 P_1 - 10.$$

Нові параметри
рівноваги:

$$P_1 = 6 \text{ грн}, Q_1 = 14 \text{ кг.}$$

2. Ситуація на ринку буде аналогічною. Тільки первісна ціна:

$P = P_2 / 1,25$, оскільки ціни підвищуються в 1,25 разів (на 25%). Функція пропорції буде представлена рівнянням:

$$Q_s = 4P_2 / 1,25 - 5 = 3,2 P_2 - 5.$$

Нові параметри рівноваги: $20 - P_2 = 3,2 P_2 - 5$.

$$P_2 = 5,95 \text{ грн}, Q_2 = 14,05 \text{ кг.}$$

1. Введення дотацій спричинить збільшення пропозиції, зниження рівноважної ціни, збільшення рівноважної кількості. знову зміниться тільки формула пропозиції, тому що нова ціна буде меншою від попередньої:

$$Q_s = 4(P_3 + 1,25) - 5 = 4 P_3$$

$$\begin{aligned} \text{Нові параметри рівноваги: } 20 - P_3 \\ = 4 P_3, \end{aligned}$$

$$P_3 = 4 \text{ грн}, Q_3 = 16 \text{ кг.}$$

4. Ситуація на ринку нагадує 3-ю ситуацію. Але ціна рівноваги тепер буде меншою в 1,25 разу.

$$\text{Функція пропозиції: } Q_s = 4 * 1,25 P_4 - 5 = 5 P_4 - 5.$$

$$\text{Параметри рівноваги: } 20 - P_4 = 5 P_4 - 5,$$

$$P_4 = 4,17 \text{ грн}; Q_4 = 16 \text{ кг}$$

1. Графічно це виглядатиме так:

